DUBBA · OYSS HAZIRLIK **CEVAP ANAHTARI**

10. Sınıf Türk Dili ve Edebiyatı Dersi 1. Dönem 2. Ortak Yazılı Sınavı · Senaryo 5

Süre: 40 dakika · Her sorunun puanı yanında yazılıdır.

Anahtar ve sorular çevrim içi

10. Sınıf Türk Dili ve Edebiyatı · 1. Dönem 2. Ortak Yazılı (Senaryo 5)

1. Aşağıdaki türküyü okuyunuz ve türküden hareketle soruları cevaplayınız.

> ***İstasyon Türküsü***
>
> *Ayaz çöktü, dondu raylar,*
> *Mektuplarla geçti aylar;*
> *Yol kapanır diye korktum,*
> *Dört gözle bekledim garda.*
>
> *Düdük öttü uzaklardan,*
> *Yüreğime su serpildi;*
> *Yolcum indi, sarıldık da*
> *Kışın soğuğu yenildi.*
>
> *(Bu türkü sınav için yazılmıştır.)*

Buna göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1.1. Türküde altı çizili söz gruplarının anlamını bağlamdan hareketle tahmin ediniz. Her tahmininizi destekleyen bir ipucunu türküden gösteriniz.

1.2. Türküdeki kavuşma sevinci, haberleşmenin ve yolculuğun zor olduğu bir yaşamın içinde dile getirilmiştir. Türküde yansıtılan bu yaşam koşullarından ikisini dizelerle gösteriniz. Ardından bu koşulların günümüzde nasıl değiştiğini ve kavuşma sevincinin bugün de neden aynı karşılığı bulduğunu açıklayınız.

2. Aşağıdaki ninniyi okuyunuz ve ninniden hareketle soruları cevaplayınız.

> ***Kış Ninnisi***
>
> *Ninni yavrum, uyu yavrum,*
> *Camda kırağı çiçekler;*
> *Sen uyurken şehir uyur,*
> *Uyur ışıklı direkler.*
>
> *Ninni yavrum, uyu yavrum,*
> *Serçeler yuvasındadır;*
> *Sen uyu da büyü yavrum,*
> *Sabah kapı ardındadır.*
>
> *(Bu ninni sınav için yazılmıştır.)*

Buna göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

2.1. Ninnide tekrarlanan **bir dizeyi** ve **bir kelimeyi** yazınız. Bu tekrarların ninnide ahengi sağlamaya ve söyleyicinin yavrusuna duyduğu sevgiyi hissettirmeye katkısını ayrı ayrı açıklayınız.

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

2.2. Ninninin söylenme amacını yazınız. "Sen uyurken şehir uyur, / Uyur ışıklı direkler." dizeleriyle "Sabah kapı ardındadır." dizesinin bu amaca nasıl hizmet ettiğini ayrı ayrı açıklayınız.

3. Aşağıdaki şiiri okuyunuz ve soruları cevaplayınız.

> ***Gar Saati***
>
> *Kalkış düdüğü çaldı, kapılar kapandı,*
> *Son vagonun ışığı eridi sisin içinde;*
> *Peronda yük arabaları, rüzgârda bir tabela,*
> *Gar saati ağır ağır sayıyor yokluğunu.*
>
> *Bekleme salonunda boş kaldı yanımdaki sandalye,*
> *Dilimde söylenemeden kalmış bir "hoşça kal";*
> *Raylar uzayıp gidiyor, ben olduğum yerdeyim,*
> *Kışın grisi siniyor sesime, sözüme.*
>
> *(Bu şiir sınav için yazılmıştır.)*

Buna göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

3.1. Şiirde söyleyicinin **hüzün** duygusunu yansıtan **iki dizeyi** yazınız.

3.2. Yazdığınız dizelerden hareketle hüzün duygusunun, söyleyicinin trenin ardından kaldığı gar ortamını algılayışına etkisini gerekçelendirerek açıklayınız.

4. Aşağıda gazel biçiminde yazılmış iki beyit ve günümüz Türkçesiyle söylenişi verilmiştir. Beyitleri okuyunuz; beyitlerden ve 3. sorudaki "Gar Saati" şiirinden hareketle soruları cevaplayınız.

> ***Gazel***
>
> *Bu şehri duman sardı, ne bir haber var ne yâr kış günü,*
> *Yüzün güneşi doğsa gönülde olur bahâr kış günü.*
>
> *Kûyunda bir taş gibi donmuş bekler bu âşık,*
> *Bir bakışın eritir bu buz tutmuş intizâr kış günü.*
>
> *(Bu beyitler sınav için gazel biçiminde yazılmıştır.)*
>
> ***Günümüz Türkçesiyle:*** *(1) Bu kış gününde şehri duman sardı; ne bir haber geliyor ne de sevgili. Ey sevgili, yüzünün güneşi doğsa bu kış gününde gönlümde bahar olur. (2) Bu âşık, senin mahallende taş gibi donmuş hâlde beklemektedir. Bu kış gününde senin bir bakışın, buz tutmuş bu bekleyişi eritir.*
>
> *kûy: sevgilinin mahallesi, semti; intizâr: bekleyiş, gözleyiş*

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

Buna göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

4.1. Birinci beyitte sevgilinin yüzü için kullanılan mazmunu yazınız. Bu mazmunun, beyitteki "kış" ve "bahâr" sözcükleriyle birlikte az sözle çok anlam anlatmayı nasıl sağladığını açıklayınız.

4.2. Gazel beyitlerini ve "Gar Saati" şiirini aşağıdaki tabloda verilen ölçütlere göre karşılaştırınız. Bir ölçüt için tek alana yazılan yorum puanlanmayacaktır.

Ölçüt	Gazel beyitleri	Gar Saati
Konu		
Nazım birimi		
Zihniyet (ait olduğu şiir geleneği)		
Dil ve anlatım		

5. Aşağıdaki şiiri okuyunuz ve soruları cevaplayınız.

> ***Ekspres***
>
> *Yollar uzanır dağlarda,*
> *Tekerlekler ezgi çalar;*
> *Sisler dolaşır bağlarda,*
> *Evler göğe duman salar.*
>
> *Elimde sıcacık bir çay,*
> *Uzakta ışıklar söner;*
> *Pencerede asılı ay,*
> *Kalbim tekerlekle döner.*
>
> *(Bu şiir sınav için yazılmıştır.)*

Buna göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

5.1. Şiirin ölçüsünü, nazım birimini ve kafiye düzenini yazınız. Ardından **1. dörtlükteki** kafiyeleri ve redifleri gösteriniz.

5.2. Şiirin ölçü ve kafiye düzeni gibi biçim özellikleriyle bir tren yolculuğunu anlatan içeriği arasında nasıl bir bağlantı kurulabileceğini şiirden **iki dize** örnek vererek açıklayınız.

6. Aşağıdaki öğretici metni okuyunuz. Metni, altında verilen yönergeye göre kısa bir hikâyeye dönüştürünüz.

> *Ay tutulması, Dünya'nın Güneş ile Ay arasına girdiği ve bu üç gök cisminin aynı doğrultuya geldiği gecelerde görülür. Bu sırada Ay, Dünya'nın gölgesine girer. Tutulma yalnızca dolunay evresinde gerçekleşebilir ve bütün evreleri birkaç saat sürebilir. Ay'ın tamamen gölgede kaldığı tam tutulmada Ay gökyüzünden kaybolmaz; Güneş ışığı Dünya'nın atmosferinden geçerken kırılır ve Ay'a ulaşan kırmızımsı ışık onu bakır rengine boyar. Eskiden bazı toplumlar kızıllaşan Ay'ı kötü bir işaret sayıp korkuyla izlerdi. Oysa Güneş tutulmasından farklı olarak Ay tutulması, hiçbir koruyucu araç gerektirmeden çıplak gözle güvenle izlenebilir.*
>
> *(Bu metin sınav için yazılmıştır.)*

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

YÖNERGE

1. **Ana düşünce:** Bir gök olayını bilgiyle anlamanın korkuyu merak ve hayranlığa dönüştürdüğü düşüncesini doğrudan söylemeden olaylar aracılığıyla sezdiriniz.
2. **Yapı unsurları:** Hikâyenizde Serra, Doğa ve Eymen adlı kişilerden en az ikisine yer veriniz. Olaylar bir kış gecesi, şehirde geçsin. Olay örgünüz serim, düğüm ve çözüm bölümlerinden oluşsun.
3. **Dönüştürme:** Öğretici metindeki en az iki bilgiyi madde madde sıralamadan kişilerin konuşmaları ya da yaşadıkları olaylar içinde veriniz.
4. **Anlatım biçimi:** Öyküleyici anlatımı esas alınız; tutulma sırasında Ay'ın görünüşünü en az iki cümlede betimleyici anlatımla veriniz.
5. **Kural (eksiltili cümle):** Hikâyenizde en az bir eksiltili cümle kullanınız ve bu cümlenin altına çizgi çekiniz.
6. **Kural (özel ad yazımı):** Gök cismi anlamında kullandığınız Ay, Güneş ve Dünya sözcüklerini büyük harfle başlatınız; bu sözcüklere getirdiğiniz çekim eklerini kesme işaretiyle ayırınız.
7. **Kural (yazım ve noktalama):** 150–250 kelimelik bir metin yazınız; yazım ve noktalama kurallarına uyunuz.

Puanlama anahtarı ve örnek cevaplar Dubba'nın hazırladığı örneklerdir; resmî değerlendirme ölçütleri ODSGM ve okulun tarafından belirlenir.

Soru – Öğrenme Çıktısı – Beceri

Soru	Öğrenme çıktısı	Beceri
1	TDE2.2. "Sözün Ezgisi" temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturabilme	KB2.12. Mevcut Bilgiye/Veriye Dayalı Tahmin Etme, KB2.14. Yorumlama
2	TDE2.2. "Sözün Ezgisi" temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturabilme	KB2.14. Yorumlama
3	TDE2.2. "Kelimelerin Ritmi" temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturabilme	KB2.10. Çıkarım Yapma, KB2.14. Yorumlama
4	TDE2.2. "Kelimelerin Ritmi" temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturabilme	KB2.7. Karşılaştırma, KB2.14. Yorumlama
5	TDE2.3. "Kelimelerin Ritmi" temasında ele alınan metinleri çözümleyebilme	KB2.4. Çözümleme
6	TDE4.3. Edebî metne dönüştürdüğü yazısında kural uygulayabilme	KB2.13. Yapılandırma, KB2.20. Sentezleme

Puanlama Tablosu

1.1	1.2	2.1	2.2	3.1	3.2	4.1	4.2	5.1	5.2	6	Toplam
8	6	6	6	8	8	5	12	8	8	25	100

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

Çözümler ve Puanlama Anahtarı

1.1. TAM PUAN (8 PUAN)

Beklenen cevap:

- **"Dört gözle bekledim" (4 puan):** Çok istekle, sabırsızlıkla, gözünü yoldan ayırmadan bekledim (3 puan). İpucu (1 puan): "Mektuplarla geçti aylar" dizesi ayrılığın aylarca sürdüğünü, "Yol kapanır diye korktum" dizesi kavuşmanın gecikmesinden korkulduğunu gösterir; bu yüzden bekleyiş sıradan değil, büyük bir istekle yapılan bir bekleyiştir.
- **"Yüreğime su serpildi" (4 puan):** İçim rahatladı, kaygım geçti, ferahladım (3 puan). İpucu (1 puan): Söyleyici "Yol kapanır diye korktum" demiştir; "Düdük öttü uzaklardan" dizesiyle trenin geldiğini anlar ve korkusu sona erer.

Örnek doğru cevap: "Dört gözle bekledim", büyük bir istek ve sabırsızlıkla bekledim demektir; çünkü aylardır yalnız mektupla haberleşen söyleyici, yolun kapanmasından korkarak yolcusunu gözlemektedir. "Yüreğime su serpildi", içim rahatladı demektir; uzaktan düdük sesi gelince yolun açık olduğu, yolcunun geldiği anlaşılır ve korku biter.

Bu anlamları ifade eden cevaplar doğru kabul edilir.

Puan dağılımı: Her söz grubu için bağlama uygun anlam 3 + türküden ipucu 1 = 4 puan; 4 + 4 = 8 puan.

KISMİ PUAN:

- Anlamı doğru yazıp türküden ipucu göstermeyen: o söz grubu için 3 puan.
- "Dört gözle bekledim" için yalnız "bekledim", "Yüreğime su serpildi" için yalnız "sevindim" gibi anlamı eksik karşılayan cevap: o söz grubu için anlamdan 1 puan; ipucu doğruysa buna 1 puan eklenir.
- Her söz grubu ayrı puanlanır; toplam 8 puanı aşamaz.

SIFIR PUAN: Söz gruplarına gerçek anlamlarıyla ("dört gözü olmak", "yüreğe su dökülmesi") anlam verilmişse, türküyle ilgisiz bir anlam yazılmışsa ya da boş bırakılmışsa 0 puan.

1.2. TAM PUAN (6 PUAN)

Beklenen cevap:

1. **Türkudeki iki yaşam koşulu (2 puan, her biri dizesiyle 1 puan):** Haberleşme mektupla ve yavaş yapılmaktadır, ayrılık aylarca sürer ("Mektuplarla geçti aylar"). Yolculuk kış koşullarına bağlıdır, yolun kapanıp kapanmayacağı bilinmez ("Ayaz çöktü, dondu raylar", "Yol kapanır diye korktum"). Trenin gelişi ancak düdük sesinden anlaşılır ("Düdük öttü uzaklardan"). Bunlardan ikisi yeterlidir.
2. **Günümüzdeki değişim (2 puan):** Bugün telefon, mesaj ve görüntülü görüşmeyle anında haberleşilebilir; yolcunun nerede olduğu, trenin ne zaman geleceği önceden öğrenilebilir. Bu yüzden belirsizlikten doğan bekleme kaygısı azalmıştır.
3. **Kavuşma sevincinin süreklilik gerekçesi (2 puan):** Haberleşme kolaylaşsa da sevilen biriyle yüz yüze buluşmanın, ona sarılmanın yerini hiçbir araç tutmaz ("Yolcum indi, sarıldık da"). Kavuşma sevinci insanın ortak duygusu olduğu için türkü bugünün okuruna da aynı sıcaklığı hissettirir.

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

Örnek doğru cevap: Türküde haberleşme mektupla yapılır ve ayrılık aylarca sürer ("Mektuplarla geçti aylar"). Kışın yol kapanabilir, trenin gelip gelmeyeceği ancak düdük sesinden anlaşılır ("Düdük öttü uzaklardan"). Bugün telefonla anında konuşabiliyor, trenin nerede olduğunu öğrenebiliyoruz; bu yüzden beklerken o kadar korkmuyoruz. Yine de sevdiğimiz kişiye sarılmanın sevinci değişmemiştir; bu yüzden türküdeki kavuşma anı bugün de bize aynı duyguyu yaşatır.

Bu anlamları ifade eden cevaplar doğru kabul edilir.

Puan dağılımı: İki yaşam koşulu 2 + günümüzdeki değişim 2 + sevincin süreklilik gerekçesi 2 = 6 puan.

KISMİ PUAN:

- Yaşam koşulunu yazıp dizeyle göstermeyen: o koşul için puan verilmez; dize gösterilmeden yazılan iki koşulun toplamı 1 puandır.
- Yalnız günümüzdeki değişimi açıklayan: 2 puan.
- Değişimi açıklayıp sevincin neden sürdüğünü gerekçelendirmeden yalnız "bugün de sevinilir" diyen: süreklilik bileşeninden 1 puan.
- Bileşenler ayrı puanlanır ve toplanır; toplam 6 puanı aşamaz.

SIFIR PUAN: Türküdeki koşullarla ve kavuşma temasıyla ilgisiz bir genel yorum yapılmışsa ya da boş bırakılmışsa 0 puan.

2.1. TAM PUAN (6 PUAN)

Beklenen cevap:

- **Tekrarlanan dize (1 puan):** "Ninni yavrum, uyu yavrum," (iki bendin de ilk dizesi).
- **Tekrarlanan kelime (1 puan):** "yavrum", "uyu / uyur", "sen" ya da "ninni" kelimelerinden biri.
- **Ahenge katkı (2 puan):** Her bendin aynı dizeyle başlaması ve "yavrum", "uyu, uyur" kelimelerinin dönüp gelmesi ninniye düzenli, sallanır gibi bir ritim kazandırır; "u" sesinin sıkça yinelenmesi ninninin ezgiyle, yumuşak ve tekdüze bir sesle söylenmesine uygun bir ahenk oluşturur.
- **Sevgiyi hissettirmeye katkı (2 puan):** "yavrum" seslenmesinin defalarca yinelenmesi annenin çocuğuna duyduğu şefkati ve sevgiyi her bentte yeniden hissettirir; tekrar, sevginin süreklilik kazandığı, çocuğun güvende olduğu duygusunu verir.

Örnek doğru cevap: "Ninni yavrum, uyu yavrum," dizesi iki bendin başında, "yavrum" kelimesi de ninni boyunca tekrarlanmıştır. Bu tekrarlar ninniye beşik sallanır gibi düzenli bir ritim kazandırır, "u" sesleri ezgiyi yumuşatır. "Yavrum" seslenmesinin her bentte yinelenmesi ise annenin şefkatini sürekli duyurur ve çocuğa sevildiğini hissettirir.

Bu anlamları ifade eden cevaplar doğru kabul edilir.

Puan dağılımı: Dize 1 + kelime 1 + ahenge katkı 2 + sevgiyi hissettirmeye katkı 2 = 6 puan.

KISMİ PUAN:

- Dizeyi ve kelimeyi doğru yazıp katkıları açıklamayan: 2 puan.
- Katkıyı yalnız "ahenk sağlar", "sevgiyi gösterir" diye adlandırıp nasıl sağlandığını açıklamayan: o bileşen için 1 puan.
- Her bileşen ayrı puanlanır; toplam 6 puanı aşamaz.

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

SIFIR PUAN: Ninnide tekrarlanmayan bir dize ya da kelime yazılmış ve açıklama buna dayanıyorsa, açıklama tekrarla ilgisizse ya da boş bırakılmışsa 0 puan.

2.2. TAM PUAN (6 PUAN)

Beklenen cevap:

- **Söylenme amacı (2 puan):** Bebeği ya da küçük çocuğu uyutmak, sakinleştirmek; bunu yaparken ona sevgi ve iyi dilekler iletmek.
- **"Sen uyurken şehir uyur, / Uyur ışıklı direkler." (2 puan):** Bütün şehir, sokaklardaki ışıklı direklere kadar çocukla birlikte uyuyor gösterilir. Çocuk dünyada uyanık kalan tek kişi olmadığını hisseder, uyumaya özendirilir ve güvende olduğunu duyar; böylece dizeler uyutma amacına hizmet eder.
- **"Sabah kapı ardındadır." (2 puan):** Soğuk kış gecesinin uzun sürmeyeceği, aydınlık sabahın çok yakında olduğu müjdelenir. Çocuk karanlıktan korkmadan, sabahın geleceğine güvenerek uyumaya özendirilir; dize, "büyü" dileğiyle birlikte çocuğa aydınlık bir gelecek dileyen annenin umudunu da taşır.

Örnek doğru cevap: Ninninin amacı çocuğu uyutmak ve ona sevgisini iletmektir. "Sen uyurken şehir uyur" dizelerinde bütün şehrin çocukla birlikte uyuduğu söylenerek çocuk uyumaya özendirilir ve yalnız olmadığı duygusuyla sakinleşir. "Sabah kapı ardındadır." dizesinde ise gecenin kısa süreceği, sabahın hemen geleceği söylenir; çocuk korkmadan uykuya dalar, anne de büyüyecek çocuğuna aydınlık bir gelecek diler.

Bu anlamları ifade eden cevaplar doğru kabul edilir.

Puan dağılımı: Söylenme amacı 2 + ilk dizelerin amaca katkısı 2 + son dizenin amaca katkısı 2 = 6 puan.

KISMİ PUAN:

- Amacı doğru yazıp dizelerin katkısını açıklamayan: 2 puan.
- Dizelerden yalnız birinin katkısını açıklayan: o bileşen için 2 puan.
- Dizeyi yalnız açıklayıp ("şehir uyuyor", "sabah yakın") amaca bağlamayan: o bileşen için 1 puan.
- Bileşenler toplanır; toplam 6 puanı aşamaz.

SIFIR PUAN: Söylenme amacı yerine ninninin konusu ya da ahenk unsurları yazılmış ve dizeler amaçla ilişkilendirilmemişse ya da boş bırakılmışsa 0 puan.

3.1. TAM PUAN (8 PUAN)

Aşağıdaki dizelerden herhangi **ikisi** kabul edilir:

- "Son vagonun ışığı eridi sisin içinde;" (sevilen kişiyi götüren trenin gözden yitişi; ayrılığın kesinleştiği an.)
- "Gar saati ağır ağır sayıyor yokluğunu." (giden kişinin yokluğunun her saniye duyulması; zamanın ağırlaşması.)
- "Bekleme salonunda boş kaldı yanımdaki sandalye," (gidenin bıraktığı boşluk.)
- "Dilimde söylenemeden kalmış bir 'hoşça kal';" (vedalaşamamanın burukluğu.)
- "Raylar uzayıp gidiyor, ben olduğum yerdeyim," (gidenle kalan arasındaki açılan uzaklık.)
- "Kışın grisi siniyor sesime, sözüme." (hüznün söyleyicinin bütün varlığını kaplaması.)

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

Puan dağılımı: Her doğru dize 4 puan; 4 + 4 = 8 puan.

KISMİ PUAN: Yalnız bir dize doğru yazılmışsa 4 puan. Dize, anlamı bozmayan bir aktarma hatasıyla (bir kelime eksik ya da değişik) yazılmışsa o dize için 3 puan. Aynı dize iki kez yazılmışsa bir dize sayılır.

SIFIR PUAN: Hüzün duygusunu yansıtmayan, yalnız olayı ya da ortamı aktaran dizeler ("Kalkış düdüğü çaldı, kapılar kapandı," ve "Peronda yük arabaları, rüzgârda bir tabela,") yazılmışsa, şiirde olmayan dizeler yazılmışsa ya da boş bırakılmışsa 0 puan.

3.2. TAM PUAN (8 PUAN)

Beklenen cevap iki bileşeni kapsar:

1. **Dize bağlantısı ve dayanak (4 puan):** 3.1'de yazılan dizelerdeki bir sözcük ya da ifadenin ("eridi", "ağır ağır sayıyor yokluğunu", "boş kaldı", "söylenemeden kalmış", "ben olduğum yerdeyim", "kışın grisi") hüznü nasıl somutlaştırdığı gösterilir.
2. **Algılayışa etkinin gerekçeli yorumu (4 puan):** Gar, aslında sıradan bir kalkış anını yaşamaktadır; ancak söyleyici hüzünlü olduğu için çevresindeki her şeyi ayrılığın işareti olarak algılar. Saat zamanı değil gidenin yokluğunu sayar, boş sandalye gidenin yerini hatırlatır, uzayıp giden raylar aradaki uzaklığın büyüdüğünü duyurur; kışın grisi bile dışarıda kalmaz, söyleyicinin sesine ve sözüne siner. Dış dünya, söyleyicinin iç hâlinin yansımasına dönüşür.

Örnek doğru cevap: "Gar saati ağır ağır sayıyor yokluğunu." dizesinde söyleyici saatin tik taklarını zamanın değil, giden kişinin yokluğunun sesi olarak duyar. "Bekleme salonunda boş kaldı yanımdaki sandalye," dizesinde de sıradan bir sandalye, gidenin bıraktığı boşluğa dönüşür. Söyleyici hüzünlü olduğu için garı kalabalık ve hareketli bir yer olarak değil, ayrılığı her köşesinde hatırlatan boş ve gri bir yer olarak algılar.

Bu anlamları ifade eden cevaplar doğru kabul edilir.

Puan dağılımı: Dize bağlantısı ve dayanak 4 + algılayışa etkinin gerekçeli yorumu 4 = 8 puan.

KISMİ PUAN:

- Dize bağlantısı kurulmuş, algılayışa etki yorumlanmamışsa: 4 puan.
- Algılayışa etki gerekçeli yorumlanmış ancak dizelerle bağlantı kurulmamışsa: 4 puan.
- Dizelerle bağlantı kurulmadan yalnız genel bir yargı yazılmışsa ("Söyleyici çok üzgündür, gar da hüzünlüdür."): 2 puan.
- Bileşenler toplanır; toplam 8 puanı aşamaz.

SIFIR PUAN: Hüzün yerine şiirle çelişen bir duygu (sevinç, coşku, huzur) üzerinden yorum yapılmışsa, cevap şiirle ilgisizse ya da boş bırakılmışsa 0 puan.

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

4.1. TAM PUAN (5 PUAN)

Beklenen cevap:

- **Mazmun (1 puan):** Sevgilinin yüzünün güneşe benzetilmesi ("yüzün güneşi"; yüz–güneş mazmunu).
- **Mazmunda gizlenen anlam (2 puan):** Mazmun, divan şairlerinin ortak kullandığı bir benzetmedir; "yüzün güneşi" sözü tek başına sevgilinin yüzünün güneş gibi parlak ve aydınlatıcı olduğunu, âşığı ısıttığını ve ona hayat verdiğini anlatır. Bu anlamlar açıkça söylenmez, söz içinde gizlenir.
- **"Kış" ve "bahâr" ile kurduğu ilişki, az sözle çok anlam (2 puan):** Kış, sevgiliden haber alınamayan ve gönlü donduran ayrılık dönemidir. Güneş nasıl kışı bitirip baharı getirirse sevgilinin yüzünün görünmesi de âşığın gönlüne bahar (sevinç, canlanma) getirir. Böylece tek bir dizede hem ayrılığın acısı hem kavuşmanın sevinci hem de sevgilinin âşık üzerindeki gücü anlatılmış olur.

Örnek doğru cevap: Beyitte sevgilinin yüzü güneşe benzetilmiştir (yüz–güneş mazmunu). Bu benzetmeyle sevgilinin yüzünün parlak, aydınlatıcı ve hayat verici olduğu tek sözle anlatılır. Âşığın içinde bulunduğu ayrılık soğuk bir kış gibidir; sevgilinin yüzü görünürse güneşin kışı bitirip baharı getirmesi gibi âşığın gönlü de canlanır. Şair, "güneş", "kış" ve "bahâr" sözcükleriyle ayrılığın acısını da kavuşmanın sevincini de birkaç kelimeye sığdırmıştır.

Bu anlamları ifade eden cevaplar doğru kabul edilir.

Puan dağılımı: Mazmun 1 + mazmunda gizlenen anlam 2 + "kış" ve "bahâr" ile kurulan ilişki 2 = 5 puan.

KISMİ PUAN:

- Mazmunu doğru belirtip gizlenen anlamı ya da beyitteki ilişkiyi açıklamayan: 1 puan.
- Gizlenen anlamı yalnız "güzel yüz" diye açıklayan: o bileşenden 1 puan.
- "Kış" ve "bahâr"ı yalnız mevsim olarak açıklayıp âşığın gönlüyle ilişkilendirmeyen: o bileşenden 1 puan.
- Bileşenler toplanır; toplam 5 puanı aşamaz.

SIFIR PUAN: Mazmun olarak beyitte geçmeyen bir unsur yazılmış ve açıklama ona dayanıyorsa, güneş yalnız gökteki Güneş olarak açıklanmışsa ya da boş bırakılmışsa 0 puan.

4.2. TAM PUAN (12 PUAN)

Beklenen cevap:

Ölçüt	Gazel beyitleri	Gar Saati
Konu	Kış gününde sevgiliden uzak kalan âşığın onun yüzünü ve bakışını beklemesi; aşk ve sevgiliye kavuşma isteği	Bir kış günü sevdiğini trene uğurlayıp peronda kalan söyleyicinin ayrılık hüznü; bireyin çevresine yansıyan iç dünyası
Nazım birimi	Beyit	Dörtlük
Zihniyet (ait olduğu şiir geleneği)	Divan şiiri geleneği: aşk merkezli, sevgili yüce ve ulaşılmaz, âşık bekleyen ve çaresiz	Modern şiir geleneği: bireysel bir duygu, şaire özgü imgelerle ve okura hissettirilerek anlatılır; ölçü ve kafiyeye bağlı kalınmamıştır
Dil ve anlatım	Arapça ve Farsça kökenli sözcükler (kûy, intizâr, bahâr, yâr); divan şiirinin ortak mazmunlarıyla (yüz–güneş) kurulan sanatlı söyleyiş	Sade günümüz Türkçesi; şaire özgü yeni imgeler ("Gar saati ağır ağır sayıyor yokluğunu", "Kışın grisi siniyor sesime, sözüme"); "ağır ağır" ikilemesi ve "sesime, sözüme" ses tekrarıyla ahenkli söyleyiş

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

Bu anlamları ifade eden cevaplar doğru kabul edilir.

Puan dağılımı:

- Konu: 3 puan (iki şiirin konusu birlikte doğru)
- Nazım birimi: 2 puan (beyit ve dörtlük birlikte)
- Zihniyet: 3 puan (divan şiiri geleneği ve modern şiir geleneği birlikte; "Gar Saati" için "saf şiir" yazıp imge ve ahenkle gerekçelendiren de tam puan alır; yalnız geleneğin adını yazan da tam puan alır)
- Dil ve anlatım: 4 puan (iki şiir için de dil özelliği ve anlatım özelliği; her şiir için en az biri örnekle)

KISMİ PUAN:

- Bir ölçütte iki alan da dolu, biri doğru diğeri eksik ya da çok genel ("güzel bir dil", "duygusal") ise: Konu 2 puan, Zihniyet 2 puan, Dil ve anlatım 2 puan; Nazım biriminde bir alan yanlışsa 0 puan.
- Bir ölçütte iki alan da yalnız genel ifadelerle doldurulmuşsa: Konu 1 puan, Zihniyet 1 puan, Dil ve anlatım 1 puan.
- Dil ve anlatımda iki şiirin dil özelliği (sözcük kökeni / sadelik) doğru, anlatım özelliği (mazmun / imge, ses tekrarı) yazılmamışsa: 3 puan.
- Her ölçüt ayrı puanlanır ve toplanır; toplam 12 puanı aşamaz.

SIFIR PUAN: Bir ölçüt için tek alana yazılan yorum puanlanmaz. Tablo boş bırakılmışsa ya da ölçütlerle ilgisiz bilgiler yazılmışsa 0 puan.

5.1. TAM PUAN (8 PUAN)

Beklenen cevap:

- **Ölçü (1 puan):** 8'li hece ölçüsü. Örnek sayım: Yol-lar-u-za-nır-dağ-lar-da (8 hece); Kal-bim-te-ker-lek-le-dö-ner (8 hece). Bütün dizeler 8 hecelidir.
- **Nazım birimi (1 puan):** Dörtlük.
- **Kafiye düzeni (2 puan):** abab / cdcd. (1. dörtlük: dağlarda–bağlarda, çalar–salar; 2. dörtlük: çay–ay, söner–döner.)
- **1. dörtlükte kafiye ve redif (4 puan):**
- dağ-larda / bağ-larda: kafiye **-ağ** (1 puan), redif **-larda** (çokluk eki -lar + bulunma hâli eki -da) (1 puan).
- çal-ar / sal-ar: kafiye **-al** (1 puan), redif **-ar** (geniş zaman eki) (1 puan).

Puan dağılımı: 1 + 1 + 2 + 4 = 8 puan.

KISMİ PUAN:

- Kafiye düzeninde yalnız 1. dörtlüğü (abab) doğru gösteren: 1 puan.
- Kafiye ile redifi ayırmadan "-ağlarda", "-alar" biçiminde yazan: her kafiye öbeği için 1 puan.
- Bileşenler ayrı puanlanır ve toplanır; toplam 8 puanı aşamaz.

SIFIR PUAN: Ölçü, nazım birimi, kafiye düzeni, kafiye ve redif bileşenlerinin hiçbiri doğru yazılmamışsa ya da boş bırakılmışsa 0 puan.

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

5.2. TAM PUAN (8 PUAN)

Beklenen cevap: İki bağlantı beklenir. Her bağlantı, şiirden bir dize (1 puan) ve bu dizeye dayanan açıklamayla (3 puan) 4 puandır.

- **Kısa ve eşit dizelerin oluşturduğu ritim:** Bütün dizelerin 8 heceli, kısa ve eşit olması şiire düzenli, kesintisiz bir ritim verir. Bu ritim, tekerleklerin raylarda eşit aralıklarla çıkardığı sesi andırır. "Tekerlekler ezgi çalar;" dizesi bu bağlantıyı açıkça kurar: Tren yolculuğunun sesi şiirin kendi ezgisine dönüşür.
- **Dönüp gelen kafiyeler:** abab düzeninde dize sonlarındaki seslerin (dağlarda–bağlarda, çalar–salar, söner–döner) belirli aralıklarla geri gelmesi, trenin dönen tekerleği gibi yinelenen bir hareket duygusu verir. "Kalbim tekerlekle döner." dizesinde "söner–döner" kafiyesi bu dönüşü hem trene hem söyleyicinin iç dünyasına bağlar: Yolculuğun ritmi söyleyicinin kalbinin ritmi olur.
- Pencereden geçen manzaraların ("Sisler dolaşır bağlarda", "Uzakta ışıklar söner") kısa dizelerde art arda sıralanması, hızla akıp giden yolculuk görüntüsünü yansıtır. Bu bağlantı da kabul edilir.

Örnek doğru cevap: Şiirin bütün dizeleri 8 hecelidir; kısa ve eşit dizeler, tekerleklerin raylardaki düzenli sesine benzeyen bir ritim oluşturur. "Tekerlekler ezgi çalar;" dizesi bu ritmin trenden geldiğini gösterir. Ayrıca abab ve cdcd düzeninde sesler belirli aralıklarla geri döner. "Kalbim tekerlekle döner." dizesindeki "söner–döner" kafiyesi, dönen tekerleği ve söyleyicinin yolculukla birlikte atan kalbini aynı ritimde birleştirir.

Bu anlamları ifade eden cevaplar doğru kabul edilir.

Puan dağılımı: Her bağlantı için dize 1 + açıklama 3 = 4 puan; 4 + 4 = 8 puan.

KISMİ PUAN:

- Bağlantıyı açıklayıp şiirden dize göstermeyen: o bağlantı için 3 puan.
- Dize gösterip yalnız "ahenk sağlamıştır", "ritim vardır" diyerek içerikle (tren yolculuğu) ilişki kurmayan: o bağlantı için 2 puan (dize 1 + yüzeysel açıklama 1).
- Yalnız bir bağlantı yazılmışsa o bağlantının puanı verilir.
- Toplam 8 puanı aşamaz.

SIFIR PUAN: Biçim özelliği yerine yalnız şiirin konusu anlatılmışsa, biçim ile içerik arasında hiçbir ilişki kurulmamışsa ya da boş bırakılmışsa 0 puan.

---

6. TAM PUAN (25 PUAN)

Örnek doğru cevap (öğrencinin hikâyesi farklı ayrıntılarla yönergeyi karşıladığı sürece tam puan alır):

> *Yılın en soğuk gecesiydi. Eymen, apartmanın çatı katındaki pencereden gökyüzüne bakarken birden ürperdi. Dolunay yavaş yavaş kararıyor, bir kenarından görünmez bir el tarafından siliniyordu.*
> *— Serra, Ay'a bir şey oluyor! diye seslendi.*
> *Serra elinde iki bardak ıhlamurla yanına geldi. Kardeşinin telaşına gülümsedi:*
> *— Korkma, Dünya şu anda Güneş ile Ay'ın arasına girdi. Ay, bizim gölgemizde kalıyor.*
> *Eymen pencereden uzaklaşmak istedi ama Ay'ın birden bakır rengine bürünmesiyle olduğu yerde kaldı. Ay, sönmeye yüz tutmuş bir köz gibi kızıl ve ağırdı. Işığı, şehrin damlarına ince bir pas gibi dökülüyordu. Çevresindeki yıldızlar ise sanki birden çoğalmış, daha da parlamıştı.*
> *— Neden kırmızı oldu? Kötü bir şey mi olacak?*
> *— Eskiden bazı insanlar da senin gibi korkar, kızıl Ay'ı kötü bir işaret sanırmış. Oysa korkacak bir şey yok. Güneş'in ışığı Dünya'nın havasından geçerken kırılıyor, Ay'a yalnızca kırmızımsı ışık ulaşıyor. Hem*

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

> *bu tutulmayı gözümüzü korumadan, rahatça izleyebiliriz.*
> *Eymen camı açtı, soğuğa aldırmadan başını dışarı uzattı. Gökyüzünde kızıl bir Ay, aşağıda uyuyan bir şehir… Saatler sonra Ay yeniden gümüş rengine döndüğünde Eymen hâlâ penceredeydi. Bu kez korkudan değil, hayranlıktan ayrılamıyordu.*

Analitik puanlama:

Ölçüt	Puan	Tam puan ölçütü	Kısmi puan
Ana düşünce	3	Bilgiyle anlamanın korkuyu merak ve hayranlığa dönüştürdüğü olaylar aracılığıyla sezdirilmiş	Düşünce bir cümlede doğrudan söylenmiş: 2; belirsiz: 1
Kişiler	1	Serra, Doğa ve Eymen adlarından en az ikisi kullanılmış	—
Mekân ve zaman	1	Olaylar bir kış gecesi, şehirde geçiyor	—
Serim	1	Kişiler, mekân ve tutulmanın başlaması tanıtılmış	—
Düğüm	1	Kişilerden birinin tutulma karşısında korku ya da şaşkınlık yaşaması gibi bir gerilim	—
Çözüm	1	Gerilimin bilgiyle çözülmesi ve kişinin tutumunun değişmesi	—
Dönüştürme (iki bilgi)	4	Öğretici metindeki iki bilgi konuşma ya da olay içinde verilmiş, her bilgi 2 puan	Bilgi verilmiş ama konuşma ya da olay içine yerleştirilmeden, açıklama gibi sıralanmış: o bilgi için 1; bilgi yanlış aktarılmış: 0
Anlatım biçimi	4	Öyküleyici anlatım esas (2) ve Ay'ın görünüşü en az iki cümlede betimlenmiş (2)	Yer yer açıklayıcı anlatıma kaymış: öyküleyiciden 1; betimleme tek cümlede: betimlemeden 1
Kural: eksiltili cümle	3	En az bir doğru eksiltili cümle var ve altı çizilmiş	Eksiltili cümle var ama altı çizilmemiş: 2; altı çizilen cümle eksiltili değil: 0
Kural: özel ad yazımı	3	Gök cismi anlamındaki Ay, Güneş, Dünya sözcükleri büyük harfle başlamış ve ekleri kesme işaretiyle ayrılmış; yanlış yok	1 yanlış: 2; 2 yanlış: 1; 3 ve üzeri yanlış: 0
Kural: yazım ve noktalama	3	150–250 kelime; yazım ve noktalama yanlışı yok ya da 1 yanlış	2–3 yanlış: 2; 4–5 yanlış: 1; 6 ve üzeri yanlış: 0
Toplam	**25**	Kural ölçütleri 9 puandır (25 puanın %36'sı).	

Özel ad yazımı ölçütünde yalnız gök cismi anlamındaki kullanımlar sayılır; "iki ay sonra" (zaman), "bütün dünya bunu konuşuyor" (insanlar) gibi kullanımlar küçük harfle yazılır ve yanlış sayılmaz. Kesme işaretiyle ayrılan ekin ardından gelen ek ayrılmaz ("Ay'ın", "Dünya'nın" doğrudur).

KISMİ PUAN: Her ölçüt tablodaki kademeye göre ayrı puanlanır ve puanlar toplanır; toplam 25 puanı aşamaz. Hikâye 150 kelimenin altında ya da 250 kelimenin üstündeyse yazım ve noktalama ölçütünden 1 puan düşülür.

SIFIR PUAN: Hikâye yazılmamışsa; öğretici metnin cümleleri olduğu gibi kopyalanmış ya da metin yeniden açıklayıcı anlatımla yazılıp hikâyeye dönüştürülmemişse (bu durumda kural ölçütleri de puanlanmaz); hikâyenin Ay tutulmasıyla ilgisi yoksa 0 puan.

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

© 2026 Dubba. Bu yazılının soruları, şekilleri, puanlama anahtarı ve çözümleri Dubba'nın özgün eseridir (5846 sayılı FSEK); tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde ve değiştirilmeden çoğaltıp öğrencilere, sınıflara, okullara ve kurslara bedelsiz dağıtabilirsin; satılamaz, ücretli bir ürün ya da hizmette kullanılamaz, ticari amaçla kullanılamaz, başka sitede barındırılamaz, kaynak dubba.com.tr gösterilir. Telif Politikası 3. madde: dubba.com.tr/telif